

## IX Día de les Lletres Asturianes

Per aciu del *IX Día de les Lletres Asturianes*, celebráu per toa Asturias, tuvo llugar nel *Teatru Campoamor* d'Uviéu una rellumante Xunta Estraordinaria de l'Academia onde foron acoyíos dos nuevos miembros de númberu. Foron éstos les sos intervenciones, segües del discursu institucional del Presidente.

### PALLABRES DE D. XOSE BOLADO

Sr. Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, Sres. Académicos, Autoridaes, amigos,

Compañeros ya compañeres:

Voi brindar les mios pallabres, nuna Xunta estraordinaria comu ésta ya, nuna ocasión por tantes razones escepcional, a los homes ya muyeres que faen de so causa de la dinificación social de la llingua asturiana, a la xente que vien llaborando, seliquino o al alto la lleva, por mor de da-y a la nuesa llingua l'altor oficial que les circunstancies hestóriques ya polítiques quisieron torga-y. Ellos foron, ya son, los protagonistas ya'l filu d'una curtia reflesión so la nuesa cabera hestoria.

Aunque ye sabío que la vida d'una llingua, comu ferramienta de comunicación, espresión cultural, lliteraria, etc. sofítase nunos condicionamientos materiales ya políticos que'n xeneral cinquen al so pueblu falante, tamién me paez cierto que la voluntá d'un pueblu pue ablayar el deseñu los imperios o filbanar el destín de la hestoria. Pero, abúltame que rara vegada los pueblos actúen o van a la escontra los problemes unánimemente. Enxamás un pueblu marcha cola mesma intensidá, caltién la mesma actitú, sopelexa la mesma resistencia o combatividá escontra la opresión, seya ésta d'una o otra mena.

El nuesu casu, no respetive a la llingua asturiana nun diba ser diferente. La narración del procesu faza la normalización del asturianu pue ser representativa d'ello.

Fai unos venti años los, entós, defensores del bable —faigo referencia a los estudiosos, profesores, intelectuales, etc., presones que pola so relevancia social creaben opinión nos medios de comunicación— en conxuntu, malpenes

allumaben la importancia de la normativización ya la normalización social de la llingua. Nun vien al casu la tema de que fora imposible algamar oxetivu tarru, naquella dómina, cosa qu'aparenta ser cierta, sinón que teóricamente ya, comu oxetivu fonderu, faciase imprescindible l'asina caltrialu. Pero lo corriente yera la defensa arqueolóxica, sopelexada polos estudios dialectolóxicos a lo Menéndez Pidal, que'n resume aguyaba un argumentu cimero: n'Asturies hai fales estremaes ya polo tanto varios bables ensin estructura interna común posible. Esi plantiamientu n'otros pueblos facía tiempu que taba arrequexáu a les lleiciones de la hestoria llingüística decimonónica. Falábase d'esi puntu vista comu d'un caberu exemplu de la pretensión ilustrada centralizadora qu'elevaba al calter d'idioma únicu la llingua cortesana ya la llingua del estáu modernu. Al empar abellugaba baxu'l despeutivu xenéricu dialeutal al restu les llingues perifériques. Mentantu poníense-yos torques al so emplegu ya a la so normalización nos sos propios países, baxu'l pretestu de qu'a les llingues populares había que conservaes virxinalmente: ca valle una fala o meyor entoavía una porllar. Vamos dexálo, pos d'esa murnia ideoloxía llingüística bastante escribieron yá catalanes, gallegos ya vascos.

Fai venti años n'Asturies yera corriente atalantar l'asturianu comu'l rellumu xabaz, anque gayoleru, de l'escaeciú pasáu. La lliteratura espeyaba o espeyábase naquelles llendes dialeutales. Tenía les esixencies que-y yeren propias: lo amorosiego o lo chabacano ensin mayor ambición estética. Nin tan siquier enllaciaba cola interesante lliteratura asturiana de les primeres décadas d'esti sieglu. Lo meyor de Pín de Pria, Pachín de Melás, Fernán Coronas nun creaba tradición lliteraria, porque les circunstancies sociales, ya de conciencia llingüística, qu'arrodiaben al asturianu nun lo facíen necesario. El dialeutu tenía la lliteratura que se-y supón natural; la lliteratura que se-y supón afaiza al pueblu o la qu'esti nuna situación d'analfabetismu ye quien a faer. Ansina los cancios líricos de señardá llariega o la nrisión folixera de tantu monólogu o comedia de costumes.

Pero l'exe la hestoria va camudase porque persones, col so llabor individual, ya'n comuña, arrecostinaron cola xera: quixeron baltar el fatalismu que conderga a la llingua asturiana a ser una riestra rellumos folklóricos. Ya nun-yos importa ser en dellos medios ilustraos especímenes esóticos o allunáos. Lo interesante fo que'l so llabor prendió n'otres fasteres del pueblu asturianu ya fo l'aniciu d'una imparable toma de conciencia llingüística.

Conceyos yá hestóricos, llibros de sociollingüística, revistes d'información, manifiestos políticos... vinieren a dicir, nos años setenta, que'l camín, anque orixinal, nun yera endemasiao diferente al que caleyaren otres sociedaes pa defender les sos llingües nacionales.

Escomencipia a ser normal discursu'l que si la llingua popular taba frayada pola falta sofitos institucionales ya culturales la solución taba'n dá-ylos. Nun podía ser d'otra forma, pos la llingua d'un pueblu, nel sieglu XX, yá nun podía caltenese comu nel Medievu, siendo un ensame fales ensin gramática, ensin diccionariu, ensin codificar, ensin Academia, ensin lliteratura cultu... ya, per ende, nun podía seguir ensin reconocencia oficial.

La xera entamada fo dando llogros granibles, el más cimeru, la creación d'esta Institución académica que, güei, nos aconceya, el so aniciáu procesu normalizador, asina comu'l enanchamientu vindicativu popular. Esti aspeutu va tener fondera importancia porque garantizaba l'armonía necesaria ente'l llabor codificador ya resurdimientu la llingua'n dellos grupos sociales, sobremanera na mocedá. Entós, nengún apartáu de la xera llingüística se sentía ayenu. Too s'atalantaba dende la perspeutiva de salvar la llingua; too algamaba xaciu n'an-decha ,na llucha pol idioma.

Alcuérdome, agora, que Joan Fuster na so «Literatura Catalana Contemporánea» falaba del I Congresu Internacional de la Llingua Catalana'n 1906 que se presentaba comu un symposium filolóxicu, exclusivamente científicu. Pero tu vo la ñovedá de qu'amás de los sos resultaos, notables, científicos, el Congresu fo multitudinariu. Cuntó con más de tres mil inscripciones de congresistes. Una muestra nidia del álitu que puxaba'l coleutivu catalanista ya del so grau d'adhesión a la llingua. Cuandu una llingua cuerre pelligru nenguna demostración, nenguna actitú de defensa del so pueblu ye inútil.

Ente tanto, l'aparición del conflictu llingüísticu asturianu tuvo nos escritores una repercusión decisiva. La escritura atalántase'n forma estremada de la tradición. Escríbese col comencimientu d'afincar una vieya llingua nel tarrén de la modernidá. La riestra poetas, sobre tou, diben dexar costancia d'ello. Escribir yera firmar pol futuru l'asturianu.

Pero, sicasí, la lliteratura d'una llingua entoavía susidiaria, separtada de los medios culturales de prestixu ya falta d'una cadarma educativa continuaba baxu un «status» bien feble. Porque, independientemente'l valir d'un manoxu obres lliteraries o de los enfotos esprece táos de dalgunos escritores, si la llingua nun s'asitiaba nes instituciones ya na concencia ya nel emplegu normal de la xente la lliteratura nun sedría más que la espresión estética d'un «ghetu» dientru'l «Ghetu» asturfalante.

La situación actual paez confirmalo. Al seguir el deprendimientu la llingua entoavía baxu'l dominiu de la privacidá, del autodidactismu, pos la so enseñanza na E.X.B. nun ta xeneralizada nin tien continuidá nes EE.MM., el conocimientu la llingua ya la so lliteratura depende sólo de la iniciativa individual. En términos xenerales esti país sigue condergáu al analfabetismu, sigue separtáu de les sos creaciones lliteraries ya culturales.

Por desgracia, escurro que les intenciones gubernamentales na estaya educativa nun son motivu de gayola. La circular unviada a los centros de les EE. MM., firmada pola Consejería de Cultura ya la Direición Provincial del M.E.C., dexando la enseñanza l'asturianu a la voluntá de los Consejos Escolares ya comu asignatura optativa filbanará a lo más esperiencias probetayes ya al devalu.

Si miramos p'atrás, los pasos daos son reblagos, pero si nortiamos al futuru, el paisaxe ye buxu. L'horizonte vése borriosu: la naguada ya pernecesaria oficialidá sigue pendiente; la voluntá política del Gobiernu asturianu, cola so

tradicional resistencia castellanista, sigue torgando cualisquier pasu alantre real del asturianu.

Hasta ciertu puntu la situación nun s'anuncia novedosa: hai un poder centralista al que nun-y presta endemasiao l'espozigue d'una llingua llariega ya hai una xente que tamos enfotáu en que xorreza. Quiciabis lo nuevo se-ya'l disgustu que remanez daigunes opiniones, qu'apaiciendo surdir de les ce-nizes los vieyos tiempos, sopeixe argumentos de la mena: l'asturianu nun tien mas xaciu que'l ser una llingua lliteraria. Fai venti años fala virxinal, agora llingua artistica. Nunu y otru casu lo que paez nun quere-se: un idioma d'usu común pol pueblu d'un país.

Abúltaseme curioso qué tipu lliteratura asturiana se pue desendolcar, a mediu ya llargu plazu independientemente del destín de la llingua, del so núm-beru falantes, de la so capacidá de lletura, de la so información cultural, etc. Sólo —y alcuentro esplicación si se quier faer una lliteratura ritual, ensin pue-bl'u lletor, ensin fala, pero valga la fácil ironía, eso sedría comu faer una chine-ría na Ciudá Prohibida. Na mio opinión nun diría más lloñe, aunque nel actual es-táu coses malpenes queda llugar al xuegu áulicu pos entovía la supervivencia la llingua ta nel sable.

Ya, nós, queremos muncho más: una llingua moderna que surda del rai-gañu ya esprese'l nuesu porvenir.

O comu dicía l'escritor de Deva:

«El verde y la gaita  
nin valen nin sienten  
si dientru del pueblu  
nun fierva la xente  
falando futuru  
al son les pallabres  
qu'él mesmu pariere...».

La xente, dellos homes ya mueres, el pueblu que fierva, dende fai quin-ce años tán faciendo'l futuru. El mio brinde pa ellos.

### **PALLABRES DE D. XOSE ANTON GLEZ. RIAÑO**

Ilmu. señor Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, señores acadé-micos:

Ye un honor pa mí aceptar la propuesta que se me fai de nomamientu comu miembru de númberu d'esa institución. Y yelo, porque soi consciente de que, si hai dalgún organismu bramente enfotáu na recuperación llingüísti-ca del nuesu País, ye xustamente esa corporación qu'usté preside.

Nidiamente ta de más el dicir qu'ún nun se considera con nengún méri-tu especial pa recibir tal honor comu nun seya'l probe y curtiu trabayu pre-

sonal nuna fastera, perimportante ensin embargo pal xorrecer llingüísticu: la enseñanza del asturianu.

Nesti tarrén, el de la enseñanza, sí me prestaria facer unes mínimes reflexiones, porque (y permítaseme entamar citando):

«...Ente les empreses nacionales más inaplazables ta la d'algamar cuanto enantes una distensión nos problemes llingüísticos, y fixar un oxetivu que ta llegalmente aceptáu: afitar nes fasteres de llingua non castellana un bilingüismu real, esto ye, unes posibilidaes d'emplegu y una estima social neta pa les dos llingües. Y, xuntu con él, otu más, afalar a los castellanu - falantes a l'aceptación normal del fechu de qu'España ye una nación plurilingüe, col respetu qu'ello lleva darréu pa los derechos que se deriven...

(...) Comu yá se dixo, nes fasteres con llingua propia, el sistema escolar ha proponese comu finxu'l que los escolinos, al finar el ciclu obligatoriu, cunten con un dominiu plenu de les dos llingües, lo que lleva darréu a que seyan capaces d'emplegues correutamente, en cualisquier situación y con cualisquier finalidá...

(...) P'algamar esti oxetivu ye preciso:

1.—Que los programes, en tolos niveles, amiesten la enseñanza de les dos llingües, na medida necesaria p'afitar el so llogru.

2.—Que, amás, les dos llingües seyan emplegaes, comu idiomes d'enseñanza, nel currículum escolar...»

Hasta equí la cita. Quiciás seya necesario esclariar qu'estes afirmaciones nun tienen el so aniciu'n nengún «radicalismu cultural» comu davezu se diz per ende, sinón nel conocíu estudiu del M. E. C., «Informe sobre la enseñanza de las lenguas españolas y bilingüismo» de 1982. ¿Cuála ye, ensin embargo, la situación del asturianu na enseñanza? Magar les encuestes afiten una aceptación social de l'asignatura qu'anda al rodiu del 70% y un grau de participación escolar del 75%, yá nel quartu añu de la esperiencia, y perafitáu l'éxitu de la mesma, el númberu d'escolinos que reciben clases d'asturianu (non n'asturianu) ye risible. El caráuter non oficial de la llingua asturiana lleva darréu a una consideración inxustamente restrictiva de l'asignatura, la falta de competencies educatives torga dafechu la posibilidá d'una planificación grani-ble a mediu plazu; les torgues alministratives, en fin, constituyen un nidíu atentáu escontra l'exerciciu plenu de los derechos llingüísticos de los asturianos nel tarrén educativu.

Porque, convién nun escaecer que n'Asturies hai ñicios claros d'incumplimientu de determinaos preceutos constitucionales que cinquen a los derechos humanos culturales. Da la sensación de que munchos trataos internacionales que vinculen al estáu español nun tienen ente nós nenguna validez; por exemplu, «El Pautu Internacional de Derechos Civiles y Políticos», la «Convención Europea pa la Proteición de los Derechos del Home y les Llibertaes Fonderes», El «Pautu Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales»,

la «Declaración de los Drechos del Neñu», la «Convención pa la Llucha escontra les Discriminaciones nel tarrén de la Enseñanza», etc., etc.

Pero, nun se trata sólo de drechos humanos, los profesionales de la enseñanza nun podemos dexar a un llau los aspeutos pedagóxicos. Nesti sen, ya'n 1928, el B.I.E. (Bureau International d'Education) dexaba peraitao que la enseñanza nuna llingua distinta de la materna y familiar yera danible pal desendolque inteleutual y, tamién, pal mesmu espoxigue d'una presonalidá equilibrada nel escolín. Anguañu otros autores comu Lambert y Balkan dimuestren les ventaxes del bilingüismu escolar dende'l puntu de vista del desarrollu de la intelixencia infantil. La UNESCO, en rin, al sonitar la escolarización de la llingua materna, tien en cuenta munches y dixebras razones: el neñu pescancia meyor, afáyase meyor a la ruptura hogar / escuela; tien dende l'entamu l'habilidad pa espresase llingüísticamente; la introducción de la segunda llingua pue ser más sistemática; el profesor pue comprender meyor los estilos de aprendizamientu de los sos escolinos y ver hasta que grau son afayaizos pa la xera escolar; la identificación col profesor ye más cenciella y positiva; favorezse nel neñu'l respetu por sí mesmu, los sos pas y la so cultura y posibilitase la so amestadura global, psicolóxica y económica, na cultura dominante.

Razones éstes (igualdá de tratu deriváu d'unos drechos humanos llingüísticos, autoidentificación cultural y beneficios escolares) fáinmos reclamar la urxente necesidá d'una consideración oficial del asturianu qu'atite'l llibre espoxigue de la presonalidá humana que, amás de la finalidá educativa, ye tamién el fundamentu del orden políticu y de la paz social.

Gracies.

### **PALLABRES DEL PRESIDENTE DE L'ACADEMIA DE LA LLINGUA ASTURIANA**

Dexáime qu'entame les mios pallabres asoleyando'l presonal contentu y el de l'Academia de la Llingua nel nome de la que falo, al ver esti gran conceyu. Al ver cómo los asturianos güei celebramos esti IX Día de les Lletres, nun vo dicir que la nuesa llingua se viste de llargo, porque esfarrada sigue y lloñe de salones ta, pero a naide-y paecerá mal si dexo afitao que la reivindicación llingüística faise mayor d'edá. Nun se trata yá de dir gañendo per llurigues ximiendo les nuses llástimes, llaciendo pol ruín casu que de les nuses coses fan. Non. Güei les coses yá son d'otra mente y nos llugares fasta agora alloñaos empicipia a asitiase xente colos mesmos esmolecimientos que nós.

Poru, ye obligación de mio facer qu'alite l'enfotu de meyores díes y dar anuncia de que van teniéndose llogros qu'obliguen a facer reconocencia a los que fan posible col so llabor, tantes vegaes tapecíu, esti rellumar de les nuses lletres. Gracies a sociedades culturales, sindicales, polítiques, artístiques, recreatives; gracies a iniciatives particulares y a los escritores, prensa, medios de comunicación, ta faciéndose un trabayu perimportante. Gracies a los docen-

tes ta algamándose que dellos de los nuegos neños faigan valoratible lo que pa munchos de nós hubo que xurgar ente'l murgazu de les coses negaes y llacerioses. Con todos sofitos que, adúlces, yá van alcontrándose, la nuesa vindicación calistrará fondo, perfondo, y aportará a cases y llares onde la nuesa voz entá nun se siente. Esti gran día nel teatru Campoamor d'Uviéu, cedíu na meyor colaboración de la Fundación Municipal de Cultura, va ser un finxu pel que difícil va ser arreblagar pero, xustamente asina, desafíu pa dir más lloñe tolos años. El nuesu contentu enánchase cola acoyida ente nós de dos nueves presones, conocies y amigos, que pasen a inxertase ente los miembros de número de la nuesa Academia. Non sólo entren nesta Academia porque son favoratibles a la llingua sinón porque la defenden con puxu, intelixentemente profesionalmente, militantemente, graniblemente. Que la so acoyida encontre más el so trabayu, que nun s'esmuélguen enxamás del camín escoyíu.

De toes maneres nun quixera que les pallabres de mio, optimistes nestos curtios trazos dibuxaos, sollinén una realidá bien alloñada polo que de fosca tien. Si digo esto ye porque una fonda crisis enarta'l nuesu futuru vindicativu darréu de los problemes que surden perdayuri tolos díes nes nueves rellaciones. El nuesu allugamientu siempre criticu fai ver de contínu a la xente que nun se cumplen les promeses feches, que nun se cuerre onde pue facese, que se ponen torgues onde nun deberíen ponese. Nós criticamos a la Conseyería de Cultura que nun s'escolariza comu tendría que s'escolarizar. Que nun se fan previsiones comu tendríen que se facer. Que se lleva un añu perdíu por nun tomar les medies afayaíces. Que nun se texo un res na recuperación de los nomes de llugar porque nun se fai que s'aconceye la Xunta de Toponimia. Que lo que se fai nos medios de comunicación nun respunde a les posibilidaes y espeutatives creaes na nuesa sociedá.

Y comu esta Academia diz esto de contínu paez mal, molesta, y llueu tómense medies a la escontra del procesu por cabeces con una sensibilidá que nun aguanta los baltos d'unes coraes ensin maurecer.

Asina, les decisiones que vien tomando la Conseyería de Cultura, y más de magar unos meses, van permal empobinaes, naguando por arrequeyar a la nuesa institución ensin salida amañosa. Niégase'l presupuestu afayaízu. Quier ponese al frente a quien la razón nun aconseya. Quier dixebrase'l camín na formación del profesoráu, a la escontra de la racionalidá y de la competencia. Talmente paecería que nun quixeren sinón que mos afayáremos iguando apóstrofes, comu si d'un castigu de neños se tratare nuna murnia nueche d'orpin. Mas nin siquier eso ye asina, porque discútese la normalización por quien se quier poner al frente del Serviciu de Política Llingüística, nun se dan posibilidaes pa llograr el dictionariu normativu, nun se tomen les medies pa facer el llabor toponímicu encamentáu pola Xunta de Toponimia. ¿Qué ye lo que se quier facer de nós? ¿Por qué ta naguándose? ¿Por qué oliven los xestores, ensin xestos fachendosos, d'esa Conseyería?

Esa Conseyería nun esiste sinón pa dir a la escontra. Conviértese nun muérganu de competencia y non nuna guiyada que nos afale al trabayu. Desfái la so propia llegalidá discutiendo lo que pa nós ye irrenunciable: los estatu-

tos qu'afiten dos finxos comu resume del nuesu oxetu de ser «normalizar y tutelar». O si se quier, dar normes y curiar los drechos llingüísticos de los asturianos. Eso ye lo que dicen los estatutos y a ello nun vamos a arrenunciar. Y si a daquien esto-y abulta radicalismu sera porque cumplir les propies obligaciones paez-yos mal a los que deberien encamentar el so cumplimientu. Y si daquién xunxure que tamos politizaos sera porque —oh los vieyos argumentos— escaécense que deber d'instituciones y ciudadanos ye, facer al dreches los cometios que-y encamienta la polis. Y la polis nuesa mandanos curiar d'unos drechos que son irrenunciabiles. Esos mesinos que mos tachen de facer politica son los que nun tendrien denguna vergona si ióramos cantores de les escelencies, virtues y bon facer del poder. Eso enios nes sos pallabres nun seria politica, seria un fechu correchu. Mas eso nun puen llogralo ensin dar enantes nicios de credibilidad. Nun mos dolerá falar ravoratiblemente de lo que bien se raiga, mas difícil ye qu'asoleyemos lloes o allabances cuandu les coses van tan nidiamente tracamundiaes.

Por eso tengo qu'afitar que les coses nun van bien y nun puen dir bien mentantu nun se cumpla dafechu lo que fai un añu dixi nuna techa, comu la de güei. Necesítase'l diálogu. Fixar un calendariu d'actuación, pesllar toles puertes al desenfotu. Y asina, en cumpliéndolo, nun habrá rocees pela parte de nuevo y si una collaboración desinteresada, xenerosa, que perañará esi futuru poi que naguamos.

La conducta de nuevo enxamás foi dir al enfrentamientu pol enfrentamientu. Nós estrincamos toles posibilidaes del diálogu. Perdimos hores y hores esguedeyándonos por un bon entendimientu. Del mes de payares a abril pasé hores y hores col Conseyeru de Cultura y siempre los mesmos temes, siempre les mesmes pallabres, siempre les mesmes anuncios. Y namái cuandu la imposibilidad del pautu, o la incapacidá pa dar respuestes a lo mil vegaes argumentao o pa solucionar problemes cuandu too yera pernidio, foi cuandu se dio conocencia a la opinión pública. Podrán llevantamos lo que-yos pete, echaránmos na cara lo que-yos paeza, podrán dicir tolo que-yos preste, pero enxamás podrán negamos qu'enantes de llanzamos a l'amarraza nun taben estrincaes toles posibilidaes de falar.

Por eso, si dures son les mios pallabres ye porque son la meyor xida qu'alcuentro a un asitiamientu insostenible al que lleven a esta Academia presones irresponsables. Que nun cumplen cuandu prometen o que mienten cuandu falen. Nun son capaces de ver la man abierta a la collaboración porque, ruinos nes sos ruindaes, ven namás rivalidá naquellos que mesmamente podríen sofitalos. Si dures son les mios pallabres ye porque incapaces de pescanciar, incapaces de facer prestoso lo que dicen defender, necesiten mercenarios allí onde otros alcuentren militantes.

Por eso esta Academia pide una vegada más bon xuiciu, oxetividá, tolo contrario al sectarismu y al escelebramientu de que se fai anuncia a ca una de les resoluciones tomaes. Que la llei de la gravedá se cumpla cayendo coses y presones pol so propiu pesu insustancial nun pue xustificar que se quiera llevar too darréu na caída.

Pela parte de nueso sabemos que tenemos que mos entender con quien gobierne. Pero non a un preciu impagable. Nós defendemos lo que se mos encamentó. Vós, fuerces polítiques y gobiernu cumplí los mínimos.

Yo toi convencíu de que'l Gobiernu del Presidente Silva va facer un esfuerzu, l'esfuerzu que nun se fexo esti añu, l'esfuerzu que fai falta pa qu'esto tome un sen qu'agora nun tien. Yo aguardo del partíu mayoritariu qu'agora sofita al Gobiernu que tome'n serio'l so papel y que percancie que la llingua asturiana ye una reivindicación democrática y social, daqué más fonda tolos dies. Yo aguardo que les fuerces polítiques de la oposición entamen a ver na llingua asturiana algo que tamién ye d'elles si asturianos son, y que namái una nueva cultura política y una vieya cultura humana escaecida, deben face-se camín ente les sos actitúes distantes, estremaes, dixebras. Deberíen persaber que yá nun ye posible un discursu políticu asturianu ensin una referencia favorable a la llingua.

Yo aguardo que les fuerces polítiques asturianas, aquélles que se llamen asturianas y aquélles que camienten qu'actúen n'asturiano, que pongan tol puxu posible pa que percima de les llexítimes disputes polítiques encumen la llingua, sollertes siempre na so defensa.

Pela parte de nueso claro ta que la neutralidá na llucha política nun almite duldes. Enxamás mos baltiará la tentación de dar la razón política a naide, al marxen de les particularidaes y dixebras maneres de ver les coses caún. Pero una cosa tendría que tar pernidia: l'Academia tien que ser de toos, magar nun preste que recuerde obligaciones, compromisos, promeses non cumplíes. Si una y otra vegada se-y vuelve'l llombu a l'Academia nes sos xustes demandes, que naide ximotie llueu cuandu llogre encontros onde poder exercer el so drechu a la llibertá crítica. Nesti momentu nun podría acabar les mios pallabres si nun ye encamentando al Gobiernu el compromisu de desendolcar l'art. 4 del nuesu estatutu d'autonomía. Nós nun vamos entrar nes discusiones partidistes nin a torgar iniciatives. Les nuses posiciones tán perllendaes nel documentu oficial, pedíu pol Presidente del Gobiernu y unviáu a toles fuerces asitiaes na Xunta Xeneral y fechu públicu nel nuesu boletín, Lletres Asturianas, númberu 28. A esi documentu remitimos porque nél tán les llinies xenerales mínimes que tienen que se cumplir darréu pa falar de desendolque y non de más grandes trabancos. Pero comu somos sabedores de les interpretaciones a la baxa con que s'entienden los testos ilegales que cinquen les llibertaes asturianas, y d'ello nicios hai a esgaya, tenemos qu'asoleyar la nuesa esmolición de que nun mos paez que pueda ser vidable'l desarrollu d'un artículu del estatutu si nun s'algama la oficialidá. Falamos asina porque persabemos les torgues con que van entabrar los que nun dexen presentar escritos n'asturianu, los que nun dexen leer tesis n'asturianu, los que fan espedientes, y perder puestos de trabayu por emplegar l'asturianu. Comu persabemos esto nun mos queda otra xida qu'encamentar a toles fuerces qu'entamen la reforma del estatutu pa llograr la cooficialidá de la llingua. Tamién la nuesa postura ta fixada dende fai un añu. Y les cortapises que nun primer momentu puean ponese a la oficialidá nun deberán dexar de facer reconocencia del drechu ele-

mental d'esti pueblu a emplegar perdayuri la so llingua hestórica. Nun necesitamos una llei de promoción nin de defensa. Necesítase una llei de reconocencia de la llingua y de la so oficialidá. Conocemos una propuesta favorable, nun conocemos la del Gobiernu que tampocu nesti puntu cumplió cola so pallabra d'ufiertar el testu a l'Academia na primera quincena de marzu, pa que fexere los sos reparos. De toes maneres el meyor testu y la meyor propuesta será aquello que más cumales algame pa la llingua, pal so emplegu, escolarización, allugamientu públicu y social. El Día de les Lletres ta pensáu pa celebrar los nuestos llogros lliterarios pero, cuasimente siempre, otros enguedeyos torquen facer d'estes xuntes una sesión lliteraria. Son los problemes que mos arroñen los que mos enarten en llugar d'algamar nuestos finxos na reivindicación. Tamién esto entra na estratexa de quien entremez pa que nun se llogren pautes. Pero esa ye la nuesa llaceriosa realidá. Poro, facer d'esto una sesión lliteraria igual facía a dellos escaecese de que la nuesa nun ye una llingua normal sinón una llingua camín del desaniciu. Nun tamos agora pa xareos de salón, nin pa xuegos florales, nin pa tertulies de perxuraos. Nun tamos pa eso, non, anque mos preste y preste abondo.

Per otu llau, mentantu se trabaya, dexái que targa y s'esprecete l'esmiu forasteru, lliberal y hasta pasota nes hores llibres. Dexái que niegue ensin vergoña les propies y vieyes pallabres. Que miental'l probín al qu'engañaron acabante leer los Estatutos de l'Academia.

Dexái que diga non al bable quien nun ve utilidá sinón a cambiu de moneda. Que fale d'imposición ensin leer quien diz que toleraba y nun tolera.

Dexái que siga d'honorable pela vida quien públicamente ye cuestionáu por vez primera.

Too esto sí, dexái que siga fayéndolo nuna sociedá provinciana, que busca siempre'l conseyu forasteru comu si buscare anuncios de los dioses pa les fuerces que nun tien en sí mesma.

Pa nós claro ta qu'enxamás entrugaremos al militante estranxeru per ú va'l camín del so imperiu, esmoronáu, caíu de puro vieyu.

Dexáime, de toes maneres, finar faciéndovos un brindé a seguir nesta primera estaya d'esta bona andecha que ta enanchándose ente toos. Dexáime qu'acabe con ún de los poemas asoleyaos nesti númberu 29 de Lletres Asturianas y que pieslla delles de les coses qu'equí quiximos allumar:

Dicen que yo t'invento  
llingua por mi nomada  
comu s'inventa la rosa  
rosa namái na pallabra  
.....  
Y dicen que yo t'invento  
porque te saco de casa  
y fáigome faladeru  
cuntando lo que mos pasa.

Comu tolos años la Fundación Revillaxixéu de Xixón, celebró esti tamién el *Día de les Lletres Asturianes* con diversas intervenciones, toes elles n'asturianu. Asoleyamos les debíes al Excmo. Sr. A. Landeta, Presidente de la Xunta Xeneral del Principáu ya D. Federico Fierro Botas, Xefe d'Estudios.

**Antonio LANDETA ALVAREZ-VALDÉS**  
(Presidente de la Xunta Xeneral del Principáu d'Asturies)

Ilustrisimes Autoridaes, señor Direutor del Centru, Profesores, Alumnos, Amigos toos:

Ye pa min motivu de gayola'l poder entamar con unes pallabres, esti actu nel 9.º Día de les Lletres Asturianes en Xixón, invitáu pola Fundación Revilla-Xixéu.

Y esto por delles razones. Porque güei ye un día d'alcordanza de tolo asturiano: de les nuses xentes, la nuesa realidá, la nuesa hestoria..., y tamién de la nuesa cultura.

Cultura llariega que tien comu bayura una llingua que nomamos bable o asturianu, y que ta presente nes nuses cases dende unes poques pallabras o xiros, fasta la fondura de quien falen darréu esta llingua, que tenemos que caltener y curiar comu parte del nusu calter.

Y son los mozos, la xente mozo comu la qu'equí güeyo, los que tenéis nes vuses manes, una parte importante nel trabayu de recuperación llingüística.

Centros comu l'organizador d'esti actu, y otros equí presentes, coles sos clases de llingua y cultura d'Asturies, son braeros fitos pa que la llingua asturiana aliende ente toos nós.

Comu Presidente de la Xunta Xeneral del Principáu, tengo qu'asoleyar, que me pruyo que alite tolo bono d'esta tierra qu'ente toos tenemos que facer meyor, más xusta, solidaria y digna. ¡Esti ye'l mandatu y la obligación que recibí del pueblu asturianu!

Munches gracias.

Escmu. Sr. Presidente de la Xunta Xeneral del Principáu, Illmos. Sres. Conseyeru d'Educación y Cultura, Alcalde de Xixón, Autoridaes y amigos:

## CONCENCIA Y PRÁUTICA DE LA LINGUA ASTURIANA

Pasu ente pasu la nuesa conciencia y práutica de la llingua asturiana, comu finxu necesariu de la nuesa identidá y calter va p'alantre.

Esti ye'l cursu primeru nel que dellos Centros d'Enseñances Medies, entamaron coles clases de llingua y cultura d'Asturies nes hores lletives. Dalgunos representantes d'ellos tán equí presentes, nesti «9.º Día de les Lletres Asturianes». Esti actu ye tamién un homenaxe a los profesores y alumnos que fixeron posible esta realidá dempués de nueve años, denueve «pasos» de puxu y sacrificiu que rescampnen nesti Día.

## LES TORQUES LINGÜÍSTOQUES

Pero entavía tán presentes delles entrugues qu'oyimos de cutio: ¿pa qué deprender l'asturianu si ye faláu por tan poca xente? Amás, ¿nun ye una llingua llabriegu que nun se pue emplegar nes coses científiques y lliteraries? ¿Nun ye meyor deprender inglés, francés..., llingües que son de más provechu y porgüeyu?

¡Y ye que la concencia de les coses d'Asturies ye perprobe! ¡Nun picamos abondo nel alma del nusu pueblu p'atopar tola so bayura!

La bayura de la nuesa identidá, de la nuesa cultura, que ye'l mou de vida del pueblu d'Asturies. Calter hestóricu que remanez d'una tierra zarrada pol mar y les montañes, y asina la nuesa patria. Llar d'hermanos y collacios.

Los medios de comunicación social amuesen de contínuo esta probe conciencia d'Asturies. Ellos son la espresión, munches vegaes, d'esti tracamundiu que llate na nuesa sociedá. Ellos que tendríen que sofitar, amosar y emplegar lo nuso.

la nuesa llingua..., asoléyense de xemes en cuando a comu desiguao y sumisos a los paeceres d'otros dómines, a les coses que miméticamente oyimos dende neños, y coles que tenemos que francar: que l'asturianu ye pa falar na casa, colos collacios, que'n ca valle ye estremáu, que ye una llingua que fai rir y nun ye pa coses series, qu'enxamás se faló comu'l qu'anguañu sopelexen...

### NECESIDÁ DE NORMATIVIZAR LA LLINGUA

De xuru, la nuesa llingua nun tuvo posibilidaes hestóriques, fasta los caberos años, de ser instrumentu normativizáu'n tol territoriu asturianu. Ensin enseñanza na escuela, con pocos llibros y poques presones que supieren lleer, l'asturianu quedó arrequeixáu, restrinxíu a lo que caún deprendía nel so llugar.

Ye necesario qu'Instituciones académiques pescuden y dean criterios de xunión, pa qu'una llingua cualisquier puea deprendese con uniformidá.

Son voces que vienen de Xovellanos (carta del 26 xineru 1791), del callóndriegu González Posada (carta del 14 xineru 1801), Gumersindo Lavande Ruíz nel 1879, Francisco González Prieto na Real Academia Asturiana d'Artes y Lletres 1920.

Pero anguañu esto ye posible, y ta ñidío, que la bayura de variantes na nuesa llingua, ye un patrimoniu común pola so fondera unidá estructural, sintáutica y morfolóxica.

Poru nun criamos una llingua, sinón que la enriquecemos, amosando nuna variante lo que ye bayura pa otra variante, y d'esti mou facemos una llingua común más faneguera.

Nun vamos destruyir les diferencies de cauna de les grandes fasteres llingüístiques d'Asturies, sinón qu'afondamos na so realidá y xunión col «asturianu».

### UN FUTURU NOS ALUMNOS DE BABLE

Así ye posible que los alumnos de bable, algamen una ferramienta pa la comunicación y relación ente les rexones del País Astur.

Ellos nun vivieron no fondero comu nós, ei desprestixu y l'amixamientu de falar una llingua llabriegu. Poru'l futuru del bable ye más favorable nellos que nes vieyes xeneraciones.

Son más sensibles nun réximen de llibertaes, pa referver qu'esto ye tamién pa respetar y espoxigar.

### UNA BRAERA LLEI DE LA LLINGUA ASTURIANA NESTA LLEXISLATURA

Pero lo qu'entavía nun vivieron nin vivimos, Sr. Presidente del Parllamentu Asturianu, ye una realidá dafechu y una llexislación que desendolque l'Estatutu Autonomía no que cinca al bable, al so sofitu, emplegu, espardimientu nos medios de comunicación, deprendimientu, etc... (artículu 4).

Necesitamos una llexislación lliberadora, pa que n'igualdá puean, los que-yos pruya, emplegar la nuesa llingua llabriegu. Pos esto güei nun ye posible, meyor dicho, ye perdificil y empluno.

Necesitamos una llei d'Asturies y p'Asturies, qu'afite llibertá pal que deseye deprendela'n toles estayes. Llibertá pa falar y emplegala nes Instituciones públiques y privaes. Llibertá pa oyila na cai y nos medios de comunicación social.

¿Será posible algamar nesta llexislatura que vusté preside, imitando por exemplu a Navarra, una llei qu'esclare'n llibertá y dignifique l'allugamientu d'ultraxe na que se mueve la nuesa llingua? ¡Pero si esta llei nun va ser «progresista», ye meyor dexar les coses comu tán!

¡Nun falamos d'imponer, sinón de despesllar sentimientos fondos del nuesu pueblu, y que puea fender les sos inhibiciones nesta fastera!

Naide tampocu pide facer les coses de la nue-

chi a la mañana. Son necesaries munches nueches y munches mañanes pa facer hestoria. ¿Cuántes pasaren yá nestos caberos 9 años?

Nun queremos ser estudiantes autodidautes, nin falantes voluntaristes, nin ensamos d'élite...,

## L'ALMINISTRACION TIEN QUE PRESTIXAR LA CULTURA Y LA LLINGUA

Necesitamos tamién prestixar la nuesa fala y ello nun se pue algamar, ente otros coses, si l'Alministración d'esta Comunidá Autónoma Hestórica (que celebra esti añu los 600 años de la so creación institucional del títulu qu'anguañu tien de «Principáu d'Asturies», pol rei Xuan I nel 1388 nes capitulaciones col Duque de Lancaster, y noma príncipe herederu al que diba ser llueu Enrique III. Y qu'anantes d'esti fechu, tuvo la so Xunta Xeneral comu Asamblea d'hermanamientu de los Conceyos y otros Estamentos d'Asturies, p'algar el bien común), nun ye receptiva con estos progresos, y tamién bilingüe dafechu

## LA REALIDÁ NA FUNDACIÓN REVILLA-XIXÉU

Pero ensin colar d'esti Centru, la Fundación Revilla-Xixéu, ¿nun paez significativu qu'un 60% de los alumnos de 1.º y 2.º de Formación Profesional con 14-16 años escueyan ellos mesmos, non sos pas, el deprender la llingua y cultura d'Asturies, colos condicionamientos ultraxantes y de descreitu nos qu'alita? ¿Y que'l Conseyu Escolar del Centru nel so apautamientu de xineru d'esti añu, amuese por unanimidá la so aprobanza pa seguir cola esperiencia de 1.º y 2.º, y enanchala a 3.º, 4.º y 5.º?

¿Qué sería si los condicionamientos fueren más favoratibles y menos al debalu?

Nes nuses manes tá'l futuru del resurdimientu cultural llariegu. Pero nun tenemos toos la mesma fuercia nes manes...

Poru la obligación de vustedes, autoridaes presentes nel actu, ye la de dinamizar na práutica polos calces más afayaizos, la gueta de la nuesa identidá. Y en nós profesores y alumnos, asoleyar que siguimos fieles alitando y sofutando una cultura y una llingua qu'olivamos «viva», y nun enzarrase nos museos, comu solemnnes pan-

teones hestóricos, sinón la que sal a la cai y diz parafraseando al nuesu poeta Fernán Coronas:

«Clamiái munchos conmigo  
na nuesa llingua perbona,  
y de munches voces xuntes  
faigamos una vozona».

Munches gracias a toos.

## DIEZ AÑOS DE "ALITAR ASTURIES"

El 9 d'abril de 1978 apaecía nel diariu «El Comercio», de Xixón, la primera páxina de la nueva seición escrita dafechamente n'asturianu col títulu: «ALITAR ASTURIES». La iniciativa partía de «Conceyu Bable Xixón», y sustituyía a otra anterior nel mesmu periódicu que se llamaba «Estaya Rexonal».

Acaben de cumplise, por tanto, el recién pasáu día 8 d'abril, diez años consecutivos d'asoleyamientu darréu d'esta seición selmanal escrita dafechamente n'asturianu. Cerque de 400 números fueron viendo la lluz, de mano selmana a selmana los sábados, alluéu los domingos, y yá dempués, anque por diverses causes se tracamundiare'n parte la periodidá fixa d'un día invariable y hebíu selmanes enteros nes que nun apaeció, tamién hebíu otros en que s'asoleyaren dos y tres na mesma selmana, lo que compensó cuasi a les omities.

Al tresviés d'estos diez años «la fueya», comu entamamos a llamala y seguimos llamándola tolos que tamos al rodiu del movimientu de recuperación de la llingua asturiana, foi ameyorando no posible'l so conteníu inicial, con testos de más fondura cultural: critiques so publicaciones, sociollingüística, étnica, lliteratura, hestoria, problemes sociales y políticos de l'actualidá de la nuestra rexón, etc. Asina mesmo, y una vegada constituyida l'Academia de la Llingua Asturiana, y a medida qu'esta institución diba ellaborando normes ortográfiques y gramaticales col oxetu de llegar a la unificación y normativización corre-

cha de la llingua escrita, ALITAR ASTURIES, que nel so apienzu utilizaba les primeres normes ortográfiques establecies por *Conceyu Bable*, foi adautándose pasu ente pasu a la nueva normativa de l'Academia de la Llingua, normativa que per otu llau taba siendo perbién aceutada por tolos escritores d'asturianu.

Al cumplise esti décimu añu d'ALITAR ASTURIES queremos dar les gracies a tolos que ficeron posible esti «alitar» de la nuestra llingua nun periódicu diariu asturianu, l'únicu fasta güei con tanta perseverancia. En primer llugar a *Conceyu Bable Xixón*, que foi de quien partió la ideya; en segundu llugar al Direutor, redautores y personal de talleres del diariu «El Comercio», qu'aceutaron y se preocuparon, incluso con dalgún sacrificiu yá que nun taben avezaos al emplegu de la nuestra llingua na elaboración de les planches paxinales. Y en tercer llugar a los collacios escritores a los que se-yos pidió collaboración n'asturianu y respondieron con gran espíritu asturianista a la nuestra llamada, cooperando d'esta manera a que «la fueya» meyorara'n calidá con temes pervariaos, faciéndola asina más amena y más rica, lliterariamente falando. A toos, ¡munches gracies! Y a seguir collaborando.

#### MANFER DE LA LLERA

### VIAXE AL PARLLAMENTU EUROPEU D'ESTRASBURGU

L'Academia de la Llingua Asturiana dunvió una delegación urxente a Estrasburgu (Parlamentu d'Europa), dau'l gafu calter que vien tomando'l comportamientu del Gobiernu d'Asturies y de la so Consejería de Cultura no que cinca al procesu de normalización llingüística, asina comu al tratu que dende les instancies oficiales se-y vien dando a l'Academia comu institución.

La delegación, formada polos académicos Miguel Ramos y Ramón d'Andrés, teve presente'n Palaciu d'Europa d'Estrasburgu los díes 13 y 14 de xunu.

A los académicos brindóse-yos faer una inter-

vención na Comisión de Llingües y Cultures Minoritaries del Parlamentu Européu. Al empar que presentaben un informe de 9 folios a la mesa de la Comisión y a los parlamentarios que lu pidieron, falaron so la situación de la llingua asturiana y so la inxustificada amputación de funciones que se-y quier imponer a l'Academia, ensin ufier-tar alternatives que dexen libre'l camín a una normalización llingüística con traza.

Llueu d'esclariar cómo la escasa conocencia que se tien del nuesu casu fuera d'Asturies nun igua yá cola situación real dientru, los académicos fexeron un breve percorriu per estos puntos:

— Fundación, calter y funciones de l'Academia de la Llingua Asturiana, recoyíes nos sos Estatutos sancionaos por toles fuerces polítiques parlamentaries.

— Reseña de les actividaes de l'Academia, di-xebraes en varies estayes: normativización llingüística; formación del profesóru; edición de llibros; xornaes científiques d'estudiu; etc.

— Aiciones entamaes pola Consejería de Cultura y pol Gobiernu d'Asturies. Féxose un repasu a los llogros, pero tamién criticóse fonda-mente les carencies y los ñicios preocupantes que presenten los proyeutos a curtiu plazu, especialmente'l «Proyecto de Ley de Protección del Bable». Denuncióse'l xeitu restrictivu y torgador de les aiciones oficiales postreres, asina comu'l fechu de que l'Academia nun ye a desendolcar normalmente'l so trabayu a pesar de cumplir dafechamente col cometíu pa que foi creada.

— Féxose un encamientu a la dicha Comisión Parlamentaria, en visu a qu'espardiére la información que-yos ofrecien los académicos; a que mostraren el so sofitu al procesu normalizador del asturianu y al llabor de l'Academia comu institución que nun renuncia a los sos oxetivos; a que daquién de los presentes viaxare a Asturies invitáu pola Academia, pa güeyar «in situ» la nueva situación.

La diputada Ludivina García, presente na sesión (magar que llegó yá emprimada), fexo una intervención-retruque que, na opinión de la dele-

gación académica, foi perfloxa y probe nes sos argumentaciones, nun dexando claro nada. Llimitóse a echa-y gasayos al «Proyecto de Ley» del Gobiernu y a tentar de face-yos ver a los presentes cómo la presencia de los académicos allí nun tenía xaciu porque yera tresladar a un foru inoportunu les polémiques doméstiques; que lo que se discutía yera que l'Academia nun tien por qué exercer delles funciones que nun-y correspuenden, comu la formación del profesoráu (al respetu, dixo qu'eso correspondía-y al Gobiernu, porque daría-y prestixu a los Cursos pa Enseñantes). Al mesmu tiempu, repartió-yos a los presentes un documentu apoloxéticu del «Proyecto de Ley» del Gobiernu, nel que —ente otres coses— afítase que talu «Proyecto» nun significa iguar un marcu llegal que faiga posible la oficialidá del asturianu.

Per ortu llau, nesi documentu califícase la llingua asturiana comu «patrimoniu cultural y hestóricu», pero nun se dexa ver enxamás que seya una llingua d'usu. En xeneral, el documentu ye vagu y borrosu nos sos planteamientos.

Acabante falar la Sra. Ludivina García, el diputáu Carlos Garaikoetxea pidió la pallabra y fexo una curtia intervención na que dixo que, lloñe d'entrar en problemes internos d'Asturies qu'elli nun conoz fonderamente, paecía-y qu'una llingua minoritaria comu l'asturiana nun se recupera si nun ye con aiciones gubernamentales clares. El tonu de la intervención del Sr. Garaikoetxea foi'n tou momentu de respetu y sofitu a la normalización del asturianu y al llabor de l'Academia, magar que la so desconocencia confesada de dellos aspectos del nuesu casu llevólu a mentar —secundariamente— daqué cosa que nun correspuende a la realidá asturiana.

La delegación académica entrevistóse tamién col Secretariu Xeneral del «Bureu» de Llingües Menos Espardíes, organismu del Conseyu d'Europa que tien sede'n Dublín. Foi una conversación pergranible, na que s'algararon anicios de futures relaciones meyor afitae, al empar que se llantaron bones bases pa futuros proyeutos.

MIGUEL RAMOS  
RAMON d'ANDRES

## LA LLINGUA N'EUROPA

Nos postreros díes de xunetu féxose'n Liexa (Bélxica), el XIV Conceyu de l'Asociación Internacional de Llingües y Cultures Amenazaes. Nesi conceyu representó a l'Academia de la Llingua Asturiana D. Roberto González - Quevedo, quien dio un informe del allugamientu de la llingua na nuesa sociedá y de les previsiones surdiés acabante asoleyase'l llamáu «Proyeutu de Llei del Bable» debíu al Gobiernu asturianu. Estes foron les nociones pautaes dafechu ente los miembros del citáu Conceyu Internacional.

### MOTION 1

*L'Assemblée générale du Congrès de l'A.I.D. L.C.M., après avoir entendu et étudié les rapports concernant la situation actuelle de la langue asturienne,*

*considérant l'existence d'un projet de loi de protection du Bable (20-4-88) du Gouvernement de la Principauté des Asturies qui ne résoud pas le problème de cette langue menacée;*

*— considérant que la plupart du contenu de ce projet de loi est destiné à prendre à l'Académie de la langue Asturienne ses fonctions les plus importantes*

*— considérant que l'Académie de langue asturienne est le plus haut organisme officiel de la Principauté pour les affaires linguistiques est qu'elle n'a pas de signification politique partisane et qu'elle fut créé avec le consensus de tous les partis politiques parlementaires;*

*— demande au Gouvernement asturien de retirer ou au moins de modifier le projet de loi du 20-4-88 afin que la langue asturienne devienne langue officielle de la Principauté. Donc, nous demandons de ne pas limiter le domaine actuel d'action de l'Académie de Langue Asturienne (formation des professeurs, défense des droits linguistiques, etc.).*

*Notons que l'A.I.D.L.C.M. recommande. pour sauvegarder et développer une langue, l'aproui des institutions qui, comme l'Académie de la Langue*

*Asturienne, ont bien montré leur compétence et leur attitude positive envers la langue des Asturies.*

*Adopté à l'unanimité.*

*Liège, 30-7-88.*

## MOTION 2

*L'Assemblée générale du XIV<sup>e</sup> Congrès International de l'A.I.D.L.C.M. après avoir entendu et étudié les rapports concernant la situation de la langue asturienne,*

*— demande au Gouvernement espagnol et à celui de la Communauté autonome de Castille et León de mettre en oeuvre les mesures nécessaires pour maintenir et faire vivre le Bable —langue vernaculaire— dans les communes de Llaciana, Babia, Palacios del Sil, etc., à la frontière de la Principauté des Asturies.*

*Ces mesures devront introduire le Bable de ces territoires dans l'enseignement et récupérer la toponymie traditionnelle en accord avec la forme historique et populaire.*

*Adopté à l'unanimité.*

*Liège, 30-7-88.*

## PROYEUTU DE LLEI

El denomáu «Proyeutu de llei del bable» asoleyáu pol Gobiernu asturianu a lo cabero'l mes de mayu foi permal recibíu ente la xente y organizaciones favoratibles a la llingua asturiana. Comu datu importante pa xulgar l'algame del descontentu bien ta saber que'l proyeutu oficial apaez llueu de que *La Xunta Nacionalista Asturiana* (XNA) asoleyare'l propiu que diba ser sofítáu pola iniciativa popular según prevé l'Estatutu d'Autonomía asturianu. La negativa de la mesa de la Xunta Xeneral del Principáu a almitir a trámite'l proyeutu de la XNA llevó a qu'esti partíu recurriere delantre'l Tribunal Constitucional español el 3 d'agostu. Pela so parte del PCA fexo anuncia del so allugamientu fayendo ver que se negaría a discutir el proyeutu del Gobiernu asturianu mentantu nun conociere'l resultáu del

citáu tribunal. Foron munches les crítiques, ente elles la de l'Academia de la Llingua daes a la luz pelos medios de comunicación que recibiere'l proyeutu del Gobiernu. Agora asoleyamos otra menos conocida, la del coleutivu «Llingua y Enseñanza» qu'axunta la opinión d'un garapiellu profesores d'Universidá, Enseñances Medies y EXB.

## REPERCUSIONES DEL «PROYECTO DE LEY DE PROTECCION DEL BABLE», APROBAU POL CONSEYU DE GOBIERNU DEL PRINCIPAU D'ASTURIES, DENDE'L PUNTU DE VISTA DE LA ENSEÑANZA DEL ASTURIANU

1. Magar que la *Constitución Española* fala nel so preámbulu de «protexer a tolos españoles y pueblos d'España nel exerciciu de los drechos humanos, les sos cultures y vezos llingües ya instituciones» y nel art. 3 afita que «les demás llingües españoles *serán tamién oficiales* nes sos respetives Comunidaes Autónomes acordies colos sos estatutos», ello nun se cumple nel casu del Principáu d'Asturies, nel que la so llingua histórica y tradicional nun ye oficial.

Esta falta d'oficialidá del asturianu lleva darréu a una fonda discriminación dende'l puntu de vista educativu, de mou qu'actualmente ye imposible garantizar el drechu de los escolinos asturianos a recibir una enseñanza de la llingua y/o recibir clases n'asturianu.

De fechu, nel Principáu d'Asturies hai ñicios claros non sólo de que nun se cumple la *Constitución Española* y la *Declaración Internacional de los Drechos Humanos*, sinón toa una riestra de pautos internacionales que vinculen al Estáu Español. Por exemplu: la *Convención Europea pa la Proteición de los Drechos del Home* y de les *Llibertaes Fonderes* (1950); la *Declaración de los Drechos del Neñu* (1959); el *Pautu Internacional de Drechos Económicos, Sociales y Culturales* (1956); la *Declaración de los Principios de la Cooperación Cultural Internacional* (UNESCO, 1966); la *Proclamación de la Conferencia Internacional de Drechos Humanos* (1968); etc., etc.

A la escontra d'esta situación, los estudios estadísticos afiten que cuasi un 70% de la población asturiano ye favorable a la presencia del

bable comu asignatura optativa na enseñanza (3.<sup>a</sup> Encuesta del SADEI) y, por otu llau, nos Centros onde s'ufierte la posibidá d'un deprendimientu voluntariu del asturianu (99 de toa Asturias) la participación ta al rodiu del 80% (7.000 escolinos d'E.X.B. y E.E.M.M.).

¿Por qué la nuesa esixencia d'una presencia granible del asturianu na enseñanza? La respuesta pue soritase'n distintos y variaos razonamientos:

1.—Porque la enseñanza de la llingua materna ye un *drechu humanu irrenunciable*.

2.—Porque'l deprendimientu y emplegu de la llingua ye un *elementu fundamental d'integración socio-cultural* pal nuesu Pueblu.

3.—Porque, dende'l puntu de vista *pedagóxicu*:

- La llingua más afayaiza pa entamar la escolarización ye la del entornu familiar o social.
- El deprendimientu del asturianu ye un sofitu más pa una meyor conocencia y un emplegu más correutu y sistemáticu del castellanu.
- Estudios fechos sol tema permiten afirmar que'l bilingüismu favorez un desarrollu más rápidu de la intelixencia, facilita'l maurecimientu intelectual del neñu y fai más cenciellu'l deprendimientu d'otros idiomas estranxeros.
- Etc., etc.

\* \* \*

Llamentablemente, el llamáu «Proyecto de Ley de Protección del Bable» dexa a un llau toles anteriores consideraciones y entiende d'un mou escandalosamente restrictivu'l propiu conteníu estatutariu: «El Bable será protexíu. Promoveráse'l so usu, l'espardimientu nos medios de comunicación y la so enseñanza, respetando, en tou casu, les variantes locales y la voluntariedá del so deprendimientu» (art. 4 del *Estatutu d'Autonomía d'Asturies*).

2. *Análisis del conteníu del «Proyecto de Ley de*

*Protección del Bable» no que se refier a la enseñanza del asturianu.*

El «Proyecto de Ley de Protección del Bable», lloñe de poner igua a los graves problemes que se-y planteen al asturianu na enseñanza, presenta fondes deficiencies nel so espíritu y lletra.

Concretamente:

1. Emprimeres, *nun reconoz esplicitamente'l drechu a recibir enseñanza d'asturianu*. Esta falta de garantías dexa, lóxicamente, les puertes abiertes a cualaquier conculcación del mentáu drechu.

2. *Nun garantiza la presencia del asturianu'n tolos niveles educativos*, sinón que se refier namái a «preescolar y primeras fases de las enseñanzas regladas» (art. 1-2). Si l'asturianu nun tien garantías d'acceder a tolos niveles, el resultáu perxudica gravemente'n tolos aspectos la enseñanza de la llingua.

3. *Nun garantiza que la llingua asturiana tea presente dientru l'horariu escolar llectivu*, lo que fadría que l'asturianu pueda ser arrequexáu nel caxón de xastre de les «actividaes varies» fuera l'horariu normal.

4. *Nun garantiza que la llingua asturiana algame la condición de materia fundamental nel «currículum»*.

5. Magar que fala de la voluntariedá a la hora d'escoyer l'asignatura de llingua asturiana, *nun aclaria'n qué va consistir esa voluntariedá* (art. 9-2), a saber:

- ¿Supónse que'l drechu a recibir enseñanza d'asturianu *ofrézse-y a to'l mundu*, dexando llibertá d'esimise de tal drechu? o bien:
- ¿Supónse que'l drechu a recibir enseñanza d'asturianu *nun s'ofrez de manu* y hai que lu *solicitar* a costa fecha?

La diferencia ye fundamental. Ye de camentar que'l camín siguiu seya'l segundu, acordies col fechu de qu'esti «Proyecto de Ley» nun reco-

noz esplicitamente'l drechu del ciudadanu a la enseñanza del asturianu. Si asina fore, trataríase namái d'una simple descripción de lo qu'agora asocede, al mesmu tiempu que sería unfurtu de drechos ciudadanos.

6. *Pieslla les puertes a la formación del profesoráu p'elles vies normales*, que son la presencia del asturianu na Escuela Universitaria de Formación del Profesoráu d'E.X.B. y na Facultá de Filoloxía, *comu especialidá de la que surden títulos*. Pel contrariu, el «Proyecto de Ley» dexa bien afitao (art. 11) que'l Principáu ha de ser l'encargáu de dar títulos y certificaciones, asina comu de formar el profesoráu. Nun s'especifica nin cómo, nin por qué ye un muérganu políticu l'encargáu d'esa xera, en cuenta de siguir siendo'l muérganu llingüísticu al que'l Principáu tien encamentáu-y esa formación del profesoráu iasta agora (esto ye, l'Academia de la Llingua Asturiana).

7. *Nun garantiza la presencia del asturianu nos planes d'estudiu*.

8. *A lo cabero, dexa'n manes del Conseyu Escolar la posibilidá de que la llingua asturiana tea presente nun determináu Centru educativu* (art. 9-2). Esto ye daqué intolerable, dao qu'un Conseyu Escolar nun tien nenguna lexitimidá pa decidir qué suerte ha toca-y al drechu inalienable a la enseñanza del asturianu.

\* \* \*

Pa cabu, el «Proyecto de Ley» presenta dos carencies de calter institucional y lexislativu:

— *Omite toa referencia a les competencies educatives del Principáu*, pesllando'l camín al desarrollu del art. 10-n del Estatutu d'Autonomía, que diz: «El Principáu d'Asturies tien *competencia esclusiva* d'afechu (no que se refier) al alitar y sofitu del bable nes variantes que, comu modalidaes llingüístiques, empléguese dientru'l territoriu del Principáu d'Asturies».

— *Omite toa referencia al desendolcu d'aiciones futures so la presencia del asturianu na enseñanza*, lo que paez bon ñiciu de que l'espíritu del «Proyecto de Ley» ye, cenciellamente, dexar les coses comu tán.

En resume, el «Proyecto de Ley de Protección del Bable» del Gobiernu del Principáu:

— Nun igua nengún de los problemes con que güei zarapica la presencia del asturianu na enseñanza. Ye más, tolo que propón ye *yá motivu de problemes agora mesmo*, polo afuñao de los planteamientos que d'esi Gobiernu surden.

— Llanta estorbises que nun esistien (comu ye'l papel uexitimu qu'han xugar los Conseyos Escolares).

— Paez tar fechu cola intención de que l'asuntu «toque techu» y nun s'arriqueza y xorreza'l normal procesu de llevada del asturianu a la enseñanza.

\* \* \*

En resultancia, el «Proyecto de Ley» *nun paez tar fechu pa dar facilidaes al espoxigue de la llingua asturiana* y a los drechos llingüísticos de los asturianos. Pel contrariu, nel espíritu y na lletra ye regresivu, afuñón, curtiu y con toles traces de tar empobináu a poner torgues y estorbises a la normal presencia del asturianu nos Centros educativos.

El «Coleutivu Llingua y Enseñanza» nun tien otru remedi que *denunciar* esti «Proyecto de Ley» comu una muestra de *voluntá tarazadora* de les llibertaes y drechos culturales de la ciudadanía d'Asturies nun tien otru remedi que denunciar que, nel aspeutu educativu, fai-y xugar al asturianu un papel *vergoñante* y nada acordies colo qu'ha de ser una *llingua digna y normal*.

Poru, esti «Coleutivu Llingua y Enseñanza» vese obligáu a espardar pente los enseñantes d'Asturies *la so postura contraria* y hostil d'afechu pa col mentáu «Proyecto de Ley».

*Asturies, xunu de 1988.*  
Coleutivu Llingua y Enseñanza

\* \* \*

## SOBRE LENGUAS MINUSVALIDAS

### «PROHIBIDO HABLAR BRETON Y ESCUPIR EN EL SUELO»

(anuncio colocado en transportes e instituciones públicas en la Baja Bretaña, durante la época de entreguerras)

A finales de abril, se han celebrado en la Facultad de Filología y Geografía e Historia de Gasteiz unas «Jornadas sobre variedades lingüísticas peninsulares y atlánticas».

Es triste que a finales del siglo XX haya todavía ciertos lingüistas empeñados en no ver la realidad: que la cultura universal no debe estar basada en la uniformidad, sino en la pluralidad y que el camino hacia la «unicultura» es el camino hacia la destrucción de la propia cultura.

Con la celebración del 5.º Centenario del 92 a la vuelta de la esquina, renacen ciertos viejos valores: el recuerdo del Imperio perdido, no dudando para ello en falsear la propia Historia (ahora a un genocidio lo llaman «encuentro de culturas»), pero sobre todo ahora se ensalza la Lengua, así con mayúsculas, sinónimo del Castellano-Español.

Más triste fue aún oír en estas jornadas a una asturiana, J. Martínez, en su conferencia sobre «Las hablas asturianas», vilipendiar y arrastrar por el fango a la Llingua Asturiana. El propio título es toda una evidencia: la negación del Asturianu como tal por su diversidad. Aprovechó la tal asturiana, el ponernos en guardia de ilusos (en clara referencia a la Academia de la Llingua Asturiana), que pretenden normalizar «ese falso asturiano»: el hablante asturiano tiene clara la diferencia entre la familiar fabla popular y la lengua de la cultura y la escritura (el español), el hablante asturiano considera a la Fabla popular «hablar mal»...

¿En nombre de qué hablantes habla esta señora, cuando las encuestas realizadas en Asturias sobre el tema indican lo contrario?... y es que a estas alturas el que no ve es porque no quiere. Cualquiera que conozca un poco la len-

gua vasca conoce sus grandes diferencias dialectales. ¿Se ha hablado alguna vez de lenguas vascas? Todavía en Euskadi se pueden oír a viejos «euskaldunes» criticar a una normalización que sin embargo, era inevitable para la modernización del Euskera.

G. Salvador en tono un tanto poético nos habló también de lo hermoso de «cruzar ríos, montañas, mares, pudiéndonos comunicar en nuestra misma lengua». ¿Sobre cuántas lenguas a golpe de espada y cruz se ha debido de imponer el Español? ¿No sería más hermoso cruzar ríos, montañas, mares... adquiriendo cultura y no imponiéndola?

A pesar de todo, el asturianu, como otras lenguas amenazadas, han comenzado su proceso de normalización, irreversible e imparable.

Suerte y ánimo a los «ilusos».

XABI GÓMEZ  
(Euskal Herria)

## VI CURSOS DE LLINGUA PA ENSEÑANTES

L'Academia de la Llingua fexo tres tandes de cursos pa enseñantes en Payares (1-14 de xunetu) y en Lluarca (16-27 d'agostu / 30 d'agostu - 10 de setiembre).

Impartiéronse cursos nes niveles segundu y terceru. En total foron 426 los titulaos que pasaren les pruebas correspondientes. Los cursos foron empobinaos pola profesora de la Universidá d'Uviéu, Doña Ana María Cano, que contó cola colaboración d'otros profesores universitarios, d'enseñances medies y d'EXB.

Estes foron les pallabres del Alcalde del Conceyu de Valdés al pesllase los VI Cursos en Lluarca:

*Quixera saludavos comu alcalde, aguardando que nun seya'l saludu postreiru, ya comu asturianu de nación, naguando porque Lluarca seya l'aniciu de la recuperación de la identidá asturiana por entemedias d'estos cursos que tán sofitando, al miou xuiciu, la xuntura nacional*

*d'Asturies, caltenida col nuesu idioma, ya más agora nun momentu de tracamundiu xeneral cuandu muios de los nuesos políticos rexonales s'axuntan nun frente común que nun se ya a entender fácilmente (fascistas ya pseudointelectuales d'izquierdas) qu'escaecen los sous orixenes ya las promesas feitas al pueblu asturianu que foi'l que los asitió nel llugar ou tán güei.*

*Aguardo que la razón ya'l bon aquel tornen llueu a apostar pol País Asturianu.*

*Aguardo tamién qu'estos cursos se faigan, outra vuelta, en Lluarca ya asina pa siempre, ya que podáis cuntar col conceyu de Valdés mentantu you tenga la responsabilidad de la sua alministración. Namás. Qu'estos cursos sigan alantre por toda Asturias ya que nos veamos a outru anu.*

## VII XORNAES D'ESTUDIU

Los díes 26, 27 ya 28 d'ochobre fexéronse n'Uviéu les VII Xornaes d'Estudiu entamaes pola Academia de la Llingua. Esti añu centraríanse na temática rellativa a la «Normalización llingüística». Ente los estudiosos que s'inxirieron nes sesiones de trabayu cuéntase col prof. Zarko Muljačić, de la Universidá de Berlín Oeste; Antón Santamarina, de la Universidá Compostelana; L. Tolivar Alas, de la Universidá de Murcia; tamién da anuncia de la so presencia, el conocíu socio-lingüista catalán Lluís Vicent Aracil.

### "LENGUAJE Y EDUCACION", UN CURSU DECEICIONANTE

Dientru'l programa de los cursos de branu qu'entama'l Vicerreutoráu d'Estensión Universitaria de la Universidá d'Asturies, celebróse'n Xixón, del 18 al 22 de xunetu, el que se tituló «LENGUAJE Y EDUCACION».

Dende la primera ponencia, el direutor del cursín y profesor de la Facultá de Psicoloxía, Sr. Fran-

cisco J. Rodríguez Díaz, manifestó'l so particular interés en qu'aquelles xornaes se relacionaren, de dalgún mou, cola problemática de la inclusión del asturianu na enseñanza, cuestión que nun s'enfrentaba colos oxetivos del programa: «Este Curso tiene como punto de partida la configuración de España como un Estado de autonomías, donde el desarrollo de las pluralidades históricas y culturales debería tener una gran incidencia en el ámbito de la enseñanza».

Por desgracia, estes espeutatives, a priori interesantes, frustráronse cásiqúe sistemáticamente. Lo primero poles ausencias de los ponentes (la más destacada, la del profesor Siguán); en segundu llugar, pol desequilibriu evidente na escoyeta d'estos ponentes (nun había ningún que fuere doctor, nin siquier profesor de ninguna Facultá de Filoloxía nin de ningún Institutu de BUP o de FP: naide), colo cual el desconocimientu'n materia llingüística resultó perclaru y, dacuandu, escandalosu. El cursu acabó por ser una defensa prematura d'una encuesta que, según se dio a entender, podríamos calificar de «socio-pedagógico-lingüística, que, col sofitu económicu de la Consejería de Cultura y embaxo la direición del ya nomáu profesor Francisco J. Rodríguez Díaz, y del so colega, profesor Marino Pérez Álvarez, ta camín de terminase pa la fin d'esti añu. Esta encuesta, según supimos polos sos direutores, persigue ufiertar unes estadístiques que respuendan a les siguientes cuestiones, ente otres:

- 1) ¿Cuántos neños tienen l'asturianu comu llingua (materna)?
- 2) Rendimientu escolar en relación cola llingua materna.
- 3) Establecimientu del sistema llingüísticu, relacionándolu con aspeutos socioculturales.

Con esti fin sometióse a una amplia población

de neños d'EXB a encuestes de nivel de vida, actividaes socio-cíviques, comodidaes familiares, test d'intelixencia, test d'habilitaes sicollingüístiques, de comprensión, d'atención, etc.

Resultómos perraru l'enfotu del direutor d'esti cursu'n defender un proyeutu que naide atacaba. Pero, siguiendo esti atípicu procedimientu, intentaremos facer la crítica dempués de la defensa.

Desconocemos l'actualidá o validez de los test (hubo daquién d'ente los asistentes que duldó del interés de pregunta-y a un neñu de Ponga o Boal si tenía pianu'n casa, si'l so pá pertenecía a dalgún club o si tenía un cuartu d'estudiu, preguntes estes incluyíes nesos test). Pero sí mos paez indiscutible que si la primer pretensión ye determinar el sistema llingüísticu del entrevistáu, hai que cuntar con colaboradores (en plural) con una capacitación indiscutible, a poder ser sociollingüístes. Pero esto nun se tuvo presente.

P'acabar, una bona noticia. Anque los datos d'esta encuesta nun son tovía definitivos, el direutor d'ella y del cursu «LENGUAJE Y EDUCACION» revelómos una de les primeres conclusiones: «Hay hable».

(Llama tamién l'atención que, nel folletín qu'anunciaba esti cursu, se pregonare la collaboración nél de la Consejería de Cultura, cosa que resultó nun ser cierta.)

R.

### PRIMERA TESIS DOCTORAL N'ASTURIANU

El día 14 d'ochobre, na Facultá de Filoloxía de la Universidá d'Uviéu, lleíase la que foi primera tesis doctoral fecha n'asturianu. Trátase de la presentada por D. Ramón d'Andrés col títulu «Aspeutos sociollingüísticos d'una parroquia xixonesa (Deva)». El tribunal, fechu polos doctores Alvaro

Ruiz de la Peña, Francisco Llera Ramo, J. Fernández Rey y X. Ll. García Arias, baxo la presidencia de Helmud Lüdtke, dio-y la calificación de «Aptum cum laude». La tesis foi dirixida pola Dra. Ana María Cano.

El fechu de que fora la primera tesis n'asturianu foi llargamente comentáu darréu que la so llectura venía precedida d'un llargu aguardar de dos años de magar la citada tesis tuviere iguada. Foi por mor de los problemes surdíos cuandu'l profesor Alarcos Llorach arrenunció a la so presentación comu direutor dempués de que, años enantes, acutare la so direición.

A la selmana siguiente a la defensa de la tesis doctoral D. Ramón d'Andrés trunfaba na oposición al cuerpu de profesores titulares d'Escuela Universitaria al ganar la plaza de nome «Dialectología (Lengua Asturiana)». Trátase de la primera plaza de la Universidá d'Uviéu que nel so títulu —perdiscutible per munches razones— lleva referencia a la llingua d'Asturies.

### LA LLINGUA NOS TESTOS BIBLICOS

Los díes 21, 22 y 23 d'ochobre féxose'n Meres una xunta de presones averaes al colleutivu «Mánuel Fernández de Castro» pa tratar de la versión asturiana de testos bíblicos que, de xuru, tien un fondu interés pa la normalización llingüística nuna estaya importante de la vida social. Fierro-Botas, collaborador de *Lletres Asturianes* y responsable del colleutivu, foi quien coordinó'l llabor.

### LA LLINGUA ASTURIANA NUNA XUNTA POETICA

Nel mes de mayu celebróse'n Salvaterra de Miño (Pontevedra) l'ochavu festival de la poesía

entamáu pola Sociedá 'O Condado' Ente los poe-tes taba invitáu l'asturianu Adolfo Camilo Díaz xunto a los gallegos Ferrín, Reixa, Manuel María, Xulio Valcárcel, los catalanes Miquel Martínez, Margalida Pons, los portugueses Antonio Cabral, Rui Duarte, Viale Moutinho, los vascos Felipe Juaristi, Patxi Ezkioga ente otros.

Nel llibru fechu al efeutu, *Escolma Poética. Primavera 1988*, asoláyase una información del títulu «Poética: Pasado, presente e futuro da nova poesía en llingua asturiana», debida al escritor asturianu Nel Amaro.

### NOMAMIENTOS

Cumplió lo que los Estatutos de l'Academia de la Llingua Asturiana marquen al respetu del nomamientu, nómense miembros de númberu, a D. Xosé Bolado y a D. Xosé Antón González Riaño.

Uviéu, 6 de Xunu de 1988

### ACTA DEL XURAU DE NOVELA CURTIA 1988

Aconceyáu'l xuráu calificador del concursu de Novela Curtia del añu 1988, entamáu pola Academia de la Llingua Asturiana, y formáu polos señores Xosé Bolado García, faciendo de presidente, Miguel Ramos Corrada, faciendo de secretariu, y Ramón d'Andrés Díaz, comu vocal, apautóse no que sigue:

Premiar la obra titulada *El cai nunca duerme*, de la que ye autor D. Xosé Nel Riesgo, con domiciliu n'Avilés.

Uviéu, 6 de Xunu de 1988.

### DIA DE LES LLETRES 1989

Según pautu de l'Academia de la Llingua, el *X Día de les Lletres Asturianas* faidrase'l vienes 5 de mayu de 1989.

### ACTA DEL XURAU DEL CONCURSU "LLETURES PA RAPACINOS" DEL AÑU 1988

Aconceyáu'l xuráu calificador del concursu «Lletures pa Rapacinos» de 1988, entamáu pola Academia de la Llingua Asturiana, y formáu polos señores Ramón d'Andrés Díaz faciendo de presidente, Pablo Xuan Manzano de secretariu y Xosé Antón González Riaño de vocal, apautóse no que sigue:

Premiar los trabayos titulaos:

— *Algamar* (métodu de llingua asturiana), fechu por Mari Paz Fonticiella Gutiérrez y Elena González González, de Xixón.

— *Xentiquina* (cancios infantiles) de J. Ignacio Fonseca Alonso, de Lieres (Sieru).

Al mesmu tiempu, aconséyase l'espublizamientu de los trabayos siguientes:

— *Una hestoria pequeña*, de Xuan Manuel Ribera Fernández, de Tornón (Villaviciosa), y Pilar Fidalgo Pravia, de Mieres.

— *Mediu*, de José Ramón García del Castillo, de Viella (Sieru).

Uviéu, 8 d'abril de 1988.

### RECUPERACION TOPONIMICA

L'Ayuntamientu d'Uviéu per mediu de la Fundación Municipal de Cultura creó una beca de 400.000 Ptes. empobinada a facer l'inventariu de tolos nomes de llugar del conceyu. L'Academia de la Llingua ye a quien se-y encamienta facer el seguimientu llingüísticu del trabayu.

Con oxetu de llograr una bona lliteratura pa rapazos y rapacinos en llingua asturiana y al mesmu tiempu pa dir algamando'l material pedagóxicu afayaizu, l'Academia de la Llingua llama a dos concursos:

1. De *llectures* (cuentos, rellatos, poesía, métodos de llingua asturiana, etc.) pa rapacinos d'E.X.B.
2. De *llectures* (cuentos, rellatos, poesía, métodos de llingua asturiana, etc.) pa rapazos de BUP.

Los finxos d'estos concursos son:

a) Puen participar llibremente y en númberu indefiníu toes aquelles presones interesaes.

b) La temática ye llibre y será valoratible'l tipu d'ilustración que s'axunte al testu.

c) El xuráu fórmenlu tres presones escoyíes pela Academia de la Llingua.

d) L'orixinal y dos copies empobinaránse al apartáu 574 d'Uviéu enantes del 15 de marzu de 1989.

e) El xuráu fórmenlu tres presones escoyíes pola Acalante: «*Llectures pa rapacinos* (E.X.B. / Bachiller)».

f) El fallu del xuráu darase a conocer oficialmente pel boletín cola so emprentación y regalu de 25 exemplares.

h) Los trabayos fairánse según les Normes Ortográfiques de l'Academia de la Llingua.

i) Los trabayos premiaos son propiedá de l'Academia. En dengún casu se tornarán los orixinales a los sos autores.

j) A les decisiones del xuráu nun podrá retrucase. Ésti entiende los presentes finxos.

k) Casu de presentar dalguna traducción al concursu habrá axuntase'l testu orixinal.

l) Participar nel concursu significa aceptar estos finxos.

## Llibrería Asturiana

1. *Empobinaos pel to andar*. Centru Territorial de T.V.E. d'Asturies. Xixón, 1988 (poesía).
2. X. X. Sánchez. *De reidores costes*. Uviéu, Alvízoras Llibros, 1988.
3. X. X. Sánchez. *Diccionariu de la Llingua Asturiana*. Xixón, GH., 1988.
4. M. Martí i Pol. *Agora mesmo*. Torna del catalán por Ignaci Iglesias. Entamu Ambitu. [s. f. 1988] (poesía).
5. *Cuentos clásicos*. Torna de X. Gago y Vicente García Oliva. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana, 1988, «ESCOLÍN» 33 (prosa).
6. *Ringleres. Trabayos escolares*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana, 1988, «ESCOLÍN» 34.
7. Grupu «l'Arbixil». *Guaños d'anguaño*. Uviéu, ALLA, 1988. «ESCOLÍN» 35.
8. A. Antón García. *Queta*. Uviéu, ALLA, 1988, «ESCOLÍN» 36.
9. J. Ignacio Fonseca. *Cancios de Xentiquina*. Uviéu, ALLA, 1988, «ESCOLÍN» 38.
10. Eric Hill. «¿Onde ta Llunarín?». Bilbao, Fher, 1987.
11. M. Company & A. Asensio. *Anxela Mur, men-saxera exprés*. Xixón, Júcar, 1987.